

**UNIVERSITATEA DE ARTĂ ȘI DESIGN DIN CLUJ NAPOCA
DOMENIUL: ARTE VIZUALE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
NUNTA ÎNTRE RITUAL ȘI SPECTACOL**

**Coordonator de doctorat principal:
Prof. Univ. Dr. Alexandru Alămoreanu**

**Coordonator de doctorat secundar:
Prof. Univ. Dr. Cornel Ailincăi**

**Doctorand:
Lect. Univ. Basso Stănescu Elena**

Cluj-Napoca

2011

CUPRINS

INTRODUCERE	5
CAPITOLUL I - NUNTA CA RIT DE TRECERE	12
1. <i>NUNTA TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ</i>	12
1a. Diversitatea scenariului - unități structurale ale procesului ritual.....	12
1b. Reconstituirea relațiilor sociale.....	15
1c. Momente ritualice ale ceremonialului nunții.....	22
1d. Relațiile de rol ale miresei și mirelui.....	27
1e. Cununia - moment strategic fundamental.....	32
1f. Secvențe ritualice ale mesei de nuntă.....	36
2. <i>CONVENȚIA CĂSĂTORIEI ȘI CĂUTAREA IDENTITĂȚII</i>	48
2a. Căsătorie. Cununie. Nuntă.....	48
2b. Personaje cu rol ceremonial și ritual.....	55
2c. Zestrea, atribut al convenției căsătoriei.....	56
2d. Familia. Relații de rudenie.....	63
2f. Forme de înrudire spirituală.....	66
3. <i>DINAMICA ȘI PLASTICITATEA RITUALULUI DE NUNTĂ</i>	68
3a. Caracter festiv și caracter alegoric.....	68
3b. Secvențe ritualice de prag.....	70
3c. Varietatea și plasticitatea obiceiurilor post-nuntă.....	73
CAPITOLUL II - SPECTACOLUL NUNȚII	77
1. <i>MIRE, MIREASĂ ÎNTRE SACRU ȘI PROFAN</i>	77
1a. Mireasă și mire - Partituri complexe în ceremonialul și ritualul nunții.....	77
1b. Comportament ritual simbolic la gătitul miresei.....	84
1c. Comportament ritual și simbolic la gătitul mirelui.....	99
1d. Relații de rol ale tânărului cuplu cu personaje importante din cadrul ceremonialului nunții.....	102
2. <i>PERSONAJE CU ROL CEREMONIAL ȘI RITUAL</i>	106
2a. Personaje principale în cadrul ceremonialului.....	106

2b. Personaje cu rol episodic în cadrul ceremonialului nupțial.....	113
2c. Alaiul de nuntă – Alaiul mirelui.....	115
– Alaiul miresei	
– Alaiul parodic – semnificații	
3. SCENOGRAFIA CEREMONIALULUI - FAST ȘI OSTENTAȚIE	118
3a. Elemente specifice stadiului pregător al nunții – la casa mirelui	
– la casa miresei	
3b. Ospățul de nuntă – fast și ostentație	120
– Scenografia spațiului ceremonial	
– Obiecte specifice secvențelor ritualice din cadrul mesei de nuntă	
4. SIMBOLISTICA OBIECTELOR ÎN CADRUL RITUALULUI NUNȚII	125
4a. Însemne ceremoniale	125
4c. Simbolică pieselor vestimentare specifice ritualului căsătoriei	130
4d. Încărcătura simbolică a darului de nuntă.....	138

CAPITOLUL III – EVOLUȚIE ȘI METAMORFOZE.....140

1. VARIAȚIUNI GEOGRAFICE – DIVERSITATEA CEREMONIALULUI NUNȚII	140
2. VARIAȚIUNI ISTORICE – DE LA CEREMONIILE ANTICE LA NUNȚILE CONTEMPORANE	165
3. FASTUL NUNȚILOR REGALE	169
3a. Case regale europene.....	169
3b. Casa regală a României.....	179
4. IDEALIZAREA HOLLYWOODIANĂ A NUNȚII	183
4a. Căsătorie și cinematografie.....	183
4b. Rochia de mireasă în epoca de aur a Hollywoodului.....	188
5. DERIVATE ALE NUNȚILOR CONTEMPORANE	192

CAPITOLUL IV – ASPECTE ALE CREAȚIEI PERSONALE

.....	194
1. PROIECTE ARTISTICE PERSONALE	194
1.a. Proiecte de design vestimentar.....	194
1.b. Proiecte de artă decorativă.....	199
2. ACTIVITATEA DIDACTICĂ	203

2.a. Aspecte ale activității didactice.....	203
2.b. Diversitatea temelor de semestru.....	209
2.c. Pimp my bride – nunta și moda contemporană.....	213
3. ACTIVITATEA PROFESIONALĂ.....	219
CONCLUZII.....	228
BIBLIOGRAFIE.....	231
BIBLIOGRAFIE PERIODICE.....	238
BIBLIOGRAFIE WEB.....	239
ANEXA I – LISTA IMAGINILOR.....	241
ANEXA II - IMAGINI DIN COLECȚII PERSONALE.....	252
ANEXA III - REZUMAT.....	264

REZUMAT

CUVINTE CHEIE

ceremonial, rit, spectacular, interdisciplinar, abordare multidisciplinară, solemnitate, fast, strălucire, teatral, modă, civilizație, evoluție, mutații

INTRODUCERE

Undeva, între cele două terminale biologice Nașterea și Moartea (altfel spus venirea și plecarea din lume), Nunta – corespondentul cultural al căsătoriei – reprezintă un moment care se așază sub întreaga autoritate a omului. Un eveniment la care individul participă conștient, determinând restructurarea, reconfigurarea unor grupuri din societatea tradițională prin schimbarea statutului atât pentru femeie, cât și pentru bărbat, într-un proces formativ continuu, de modelare spirituală.

Ceremonialul marital reprezintă evenimentul cel mai important din traseul evolutiv al omului, acordându-i acestuia un alt status și poziționându-l într-un alt sistem de roluri și relații atât în planul comunicării cotidiene cât și în planul „*comunicării ceremoniale*”.¹ Între extazul sacrului și plenitudinea divertismentului, omul accede la componenta ludică, exprimarea sinelui ca formă de mediere a contextului sărbătoresc, instituind forme de relaționare specifice care glisează evoluția nunții spre spectacular, economic, social – remodelarea secvențială producându-se diferențiat.

Solemnitate. Fast. Strălucire. Fascinație. Spectacular. „*Mit și ospăț rabelaisian*”. Discurs dramatic... Iată un prim argument care impune o cercetare interdisciplinară a ceremonialului nupțial. Pentru că „*fascinația teatralului*” înseamnă de fapt istorie a mentalităților, a religiilor, a etnologiei și antropologiei, a comportamentului, a artelor textile, a costumului. Înseamnă sociologie, psihologie, filozofie, estetică, marketing, altfel spus înseamnă abordare multidisciplinară.

Un alt argument ar viza literatura de specialitate care nu oferă producții ilustrative ca cercetări de profunzime, cele existente – în cea mai bună parte – preocupându-se de poetica și stilistica textelor nupțiale sau, având în vedere doar o zonă sau subzonă etnografico-folclorică.

¹ Ion Căliman, Ceremonialul riturilor de trecere, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2010, pag 43

Păstrând prudența caracteristică unor aprecieri de natură subiectivă și a unor punctări personale, am întreprins o cercetare științifică, care se oprește secvențial la zone etnografice și repere istorice dintr-un larg areal geografic, punctând însă contextul multicultural ca și înscrierea în perimetrul de studiu aparținând artelor vizuale.

Cele patru capitole care compun lucrarea propun o decupare a dominantelor într-o mare diversitate a aspectelor zonale, selectând doar elementele care evidențiază o relaționare a modelelor comportamentale cu un univers simbolic comun care girează coerența și profunzimea comunicării.

Primul și într-o mare măsură al doilea capitol, investighează nunta tradițională românească cu tot ce ține de ritualurile legate de ceremonialul căsătoriei, care a evoluat spre spectacol în special prin accentuarea elementelor simbolice existente și balansarea lor între sacru și profan.

În capitolul III am acordat un spațiu generos nunților contemporane, atât din zonele etnofolclorice cât și din mediul urban, mergând până la analiza și influența notabilă a nunților regale sau a mirajului hollywoodian. Nunțile de azi nu mai punctează bogăția semantică a ceremonialului, ci nevoia de etalare ostentativă a statusului social și financiar.

În capitolul IV al lucrării prezint câteva aspecte ale creației proprii cu imagini, precum și câteva teme coordonate.

Concluzionând, teza mea dorește să puncteze faptul că o lucrare despre nevoia înțelegerii valorii ritualului și ceremonialului căsătoriei este nu numai importantă, ci și necesară.

CAPITOLUL I. NUNTA CA RIT DE TRECERE

1. NUNTA TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ

Nunțile românești dezvoltă un scenariu extrem de divers, alternarea ritmurilor în cadrul ceremonialului de nuntă sugerând o linie sinuoasă, asemănătoare cu drumul parcurs de nuntași în vechime.

Există în cronologia riturilor ceremonialului de nuntă – în procesul de „transformare” – patru secvențe importante ale ritului, fiecare cu semnificații aparte.

1. **t â r g u i r e a** – include ceremoniile care vizează târgul, cererea, încredințarea. Această etapă este dominată de „*darea cuvântului*” care face posibilă continuarea evenimentului.

2. **dezlegarea legăturilor de vechile grupuri și integrarea în noua formulă**, în noul grup care-i va primi. Este o secvență în care liminalitatea este atribuită definitiv, riturile de separare abundând.

3. **m o m e n t u l m u t a ț i e i** – este marcat la miezul nopții prin ritualul învelirii, când starea de liminalitate încetează, mireasa devenind femeie. Este o secvență dominată de limbajul gestic, cu mesaj comunicat prin semnul îmbrăcămintei marcându-se astfel „*trecerea pragului*”, trecerea dintr-un status în altul realizându-se abia după ritualul învelirii corpului.

4. **c o m u n i u n e a** – este secvența care îndeplinește adevăratul sens al căsătoriei, cei doi devenind o unitate în diferitele planuri existențiale. Este momentul de după miezul nopții, când mireasa este luată la dans de către mire.

Reconstituirea relațiilor sociale prin sărbătoarea nunții – descrise de van Gennep în anii '60, pendulează între o serie de rituri de despărțire și încorporare, întreaga colectivitate fiind atentă la desfășurarea tradițională a obiceiului și veghind ca noua familie să se poziționeze în acord cu normele respectate cu strictețe de atâtea generații. Filtrarea, „*evaluarea*” probează chiar relațiile dintre membrii colectivității. Structura grupului, cantitatea și calitatea darurilor, felul în care satul participă la eveniment, vor reflecta modul în care colectivitatea valorizează căsătoria.

Desfășurarea obiceiurilor legate de căsătorie cuprinde trei etape: **l o g o d n a**, precedată de secvența **p e ț i t u l u i**, **n u n t a**, **o b i c e i u r i l e d e d u p ă n u n t ă**.

Principalele secvențe inițiatore ale ceremonialului nunții sunt: peșitul, logodna, strigările, fedeleșul.

P e ț i r e a reprezintă cererea oficială în căsătorie a fetei din partea feciorului după ce relația celor doi tineri este acceptată de către părinți, ca un consimțământ tacit al căsătoriei.

L o g o d n a, acest preludiu al nunții, este poate cea mai importantă secvență ceremonială din perioada de dinaintea nunții. Ea conține rituri de separare, de prag, de agregare preliminară la noul context.

Următoarele secvențe care succed logodnei sunt reprezentate de „strigări” și „fedeleş”. **Strigările** sau **vestirile** au rolul să descopere piedicile care ar putea zădărnici căsătoria.

Fedeleşul se desfășoară la casa mirelui și miresei sâmbătă seara și simbolizează despărțirea tinerilor de grupul fetelor și al flăcăilor. Pentru miri, fedeleşul înseamnă „*rămasul bun*” de la tot ce a însemnat etapa fecioriei și a fetei; păstrând proporțiile, evenimentul este similar cu „*petrecerea burlacilor*” din zilele noastre.

Spectacol grandios, nunta depășește prin amploare toate celelalte ceremoniale din ciclul familial, fastul și ostentația fiindu-i conferite de participarea masivă a nuntașilor (uneori această desfășurare cuprinzând întreg satul) și, nu în ultimul rând, de ținutele vestimentare extrem de spectaculoase, elaborate în mare majoritate special pentru acest unic eveniment din viața viitoarei familii.

Puternic ritualizat în trecut, cu un scenariu complex – ceremonialul nunții se prezintă „*ca un sistem unitar în care: datinile, obiceiurile, momentele, secvențele, gesturile, însemnele, lirica, muzica, costumele, culoarea – toate au rosturile lor specifice*”.²

Întemeierea unei familii semnifică trecerea dintr-un circuit social în altul extrem de important ca status, impunând un scenariu specific cu roluri stabilite și respectate cu strictețe, ca nimic din scenariul tradițional să nu poată fi omis, neglijat, minimalizat.

Relațiile de rol ale miresei validează cu fiecare secvență caracteristicile riturilor de trecere. Pregătirea miresei pentru întâlnirea cu mirele compune un soi de teatru în teatru, fata făcându-și acasă propria ei nuntă. Momentul care marchează punerea însemnelor specifice rolului, cu alte cuvinte „*gătirea*”, este acompaniat de performarea vocală a „*cântecului miresei*” – partitură care vizează destinul miresei, implicând simultan planul real și cel simbolic.

Între secvența ceremonială „*a bărbieritului*” și cea „*a gătirii miresei*” există numeroase asemănări. Atât mirele, cât și mireasa sunt „*gătiți de nuntă*” de către alte persoane. La mire se intonează un cântec specific operațiunii „*de bărbierit*”, iar la mireasă se intonează (goghia) cântecul miresei. Ambele cântece sunt triste și punctează secvența ceremonială a despărțirii. Cele două secvențe sunt simetrice și asemănătoare.

Gătitul, bărbieritul, pieptănatul și toate celelalte simboluri permit, înlesnesc trecerea treptată spre noul status social.

Iertarea și binecuvântarea părinților se întâlnește la toate popoarele indo-europene, fiind „*unul dintre cele mai solemne acte care se săvârșesc în decursul*

² Ibidem, pag. 94

nunții”.³ Ea constituie un omagiu, o exprimare a profundului respect pentru părinții care i-au crescut și pregătit pentru viață, dar și un moment de mare durere provocat de despărțirea de părinți. Astfel iertăciunile reprezintă în modelul ritualului de trecere – sfârșitul primei secvențe, cea a despărțirii.

Următorul pas al trecerii – **c u n u n i a**, reprezintă momentul strategic fundamental în structura ceremonială.

În viziunea românească, cununia religioasă se fundamentează pe dragoste și credință între soți pentru întreaga viață. Așezarea cununilor (pirostriilor) pe creștetul mirilor și a verighetelor pe degete reprezintă însemne ale unirii sacre, bazate pe dragoste pentru veșnicie. *„Ritualul creștin al cununii este grav, solemn, semnificând sacralizarea căsătoriei. Sub raport ceremonial, prin cununia religioasă începe cel de-al doilea moment al nunții: trecerea propriu-zisă de la starea de feciorie la cea de oameni cununați oficial și religios, intrarea mirilor în rândul oamenilor așezați la casa lor, luându-și locul corespunzător în comunitate”*.⁴

Asumarea exceselor cu rol precis în economia sacrului, mai târziu, în viziunea lui Mircea Eliade, *„ajută să circule forța, viața, germenii de la un nivel la altul”*, devenind necesare omului, ca formă de exprimare a forțelor vieții.⁵

2. CONVENȚIA CĂSĂTORIEI ȘI CĂUTAREA IDENTITĂȚII

Instituția căsătoriei a inspirat numeroase lucrări în domeniul antropologiei studiul său – sub raport istoric fiind legat de *„apariția familiei pereche ca nucleu al oricărei societăți”*. Familia pereche prin unirea a două persoane de sex opus cuprinde părinții și copiii necăsătoriți, căsătoria impunându-se *„comunităților etnice pentru a regla mecanismele bio-sociale și a le subordona acestora”*.⁶

Indiferent de timpul în care s-a constituit și de zona geografică, instituția căsătoriei a apărut la toate popoarele, ca o convenție între un bărbat și o femeie, validată printr-un act oficial, juridic, chiar și religios, la baza sa stând respectul și afecțiunea reciprocă, cu scopul clar al întemeierii unei familii care să coabiteze, să aibă copii, să perpetueze neamul.

³ Marian, Florea – op. cit. pag. 228

⁴ Suci, Alexandru, op.cit., pag 92

⁵ Căliman, Ion, citându-l pe Mircea Eliade, op. cit. pag 132

⁶ Suci, Alexandru – op. cit. pag 87

Taina căsătoriei se găsește printre „*cele șapte taine ale Bisericii creștine prin care în urma binecuvântării preotului se coboară peste miri harul dumnezeiesc necesar pentru întemeierea familiei creștine*”.⁷ În viziunea românească, cununia religioasă este acompaniată de o multitudine de datini, fiecare cu specificul zonei de reprezentare – credințe verificate în timp cu rolul apotropaic sau propițiator.

Spectacol de o inegalabilă frumusețe, nunta tradițională este firește orchestrată de „*regizori*” și „*actori*” într-un registru care oscilează între fast și pitoresc, între tragic și comic, între arhaic și contemporan. Ei poartă în cadrul obiceiurilor tradiționale denumiri diverse care îi desemnează ca realizatori ai obiceiurilor, performeri, performatori, agenți rituali, purtători de rol, actanți, interpreți ș.a.

Indicator economic important, **z e s t r e a** stă la baza construirii unei familii, ea reprezentând elementul esențial al înțelegerii, al „*contractului*” ce urmează a fi semnat de cele două familii, dar și termenul utilizat pentru a preciza partea din averea paternă ce urmează a reveni fiicei odată cu căsătoria. Pentru că fără zestre nici o femeie nu se poate mărita! Ea trebuie să primească din partea părinților pământ, lucruri pentru casă, îmbrăcăminte, animale, bani ș.a.

Valoarea zestrei nu era fixată de lege sau de vreo cutumă anume, ea alcătuindu-se în funcție de statutul social și economic al fiecărei familii. Indiferent de rang și avere, măritarea unei fete era o sarcină dificilă pentru orice familie, alcătuirea unei foi de zestre fiind o obligație morală extrem de importantă pentru fiecare tată, el oferindu-i fetei din toate câte puțin, așa cum descrie actul dotal: „*din toate câte am avut, din toate i-am dat*”.⁸

„*Celulă de bază a societății*” după cum a fost denumită de sociologii moderni – familia are la originea ei două componente principale și absolut necesare: un soț și o soție. Fără copii însă, familia nu și-ar îndeplini rolul funcțional fundamental. Prin urmare, celula funcțională a familiei se structurează pe trei unități fundamentale: soț – soție – copii.

Pe lângă nucleul familial de bază, **r e l a ț i i l e d e r u d e n i e** sunt asemenea unei rețele cu foarte multe trasee, și care conține atât rudele de sânge, cât și rudele prin alianță.

O familie cu potențial, împreună cu copii, nepoți, verișori, verișoare, mătuși, unchi, cumnați, cuscri, la care se mai adăugau și rudele prin alianță (moașa de neam cu soțul, cumetrii și nașii), putea atinge un număr important de persoane (uneori chiar de

⁷ Suci, Alexandru, citându-l pe Ion N. Stoian, op. cit., pag 91

⁸ Ghițulescu, Constanța – În șalvari și cu ișlic: Biserica, sexualitate, căsătorie și divorț, în Țara Românească a secolului al XVIII-lea, Editura Humanitas, București, 2004, pag. 135

ordinul sutelor). Spiritul de castă se putea observa ușor, mai ales la familiile foarte bogate care realizau căsătorii în cadrul aceluiasi clan sau întrețineau nepermise relații de consangvinitate, de teama risipirii averii. În situația familiilor de nivel mediu se întâlnea o relație mult mai firească, fără restricții, în care foarte rar existau cazuri de căsătorie între neamuri de grad primar sau secundar.

Societatea tradițională românească, pe lângă liniile de înrudire prin consangvinitate și afinitate, forme general umane, cunoaște o formă de înrudire spirituală extrem de specifică, cu semnificații multiple în realizarea rolurilor: înrudirea prin nașie.

Această instituție a nașitului este o relație stabilă, întinsă pe generații succesive între două familii – cea a nașilor și cea a finilor. Nașia se moștenește, prevalentă fiind linia masculină. Nașii ocupă o poziție centrală prin prezența lor la toate momentele liminale ale vieții individului.

Capitolul II. SPECTACOLUL NUNȚII

1. MIRE, MIREASĂ ÎNTRE SACRU ȘI PROFAN

Nunta aparține întregului sistem familial, care include rude apropiate și îndepărtate, apoi prieteni, vecini, întreaga societate. Relațiile de rol ale miresei consfințesc cele trei faze specifice riturilor de trecere. Indiferent de tipul de cultură, „*tregerile*” mediază între natură (naștere, pubertate, moarte) și cultură (conștientizare, ritualizare).

Nunta evidențiază un comportament normativ, fiind organizată cu un plus de grijă pentru sentimentele miresei. Mai precis, vizează identitatea colectivă a femeilor, oferindu-li-se ocazia prin ritual să reflecteze public asupra condiției lor de femei. Lumea „*domestic-privată*” reprezintă teritoriul femeii. Ea este „*vândută*” de mama ei și „*cumpărată*” sau „*târguită*” de mire. Căsătoria (ca și moartea) produce schimbări radicale ale sinelui atât la nivel biologic, cât și social, cele mai elaborate scheme culturale ale nunții referindu-se la onoare și rușine, la dimensiunea înstrăinării, separării, morții. Simbolic, mireasa reprezintă locul fuzionării acestora. Mai mult, trecerea de la starea de fată la cea de femeie presupune o transformare fizică marcată de pierderea virginității și în același timp marcată și cultural, prin ceremonial.

Onoarea grupului se sprijină pe onoarea miresei, pentru că reprezintă potențialul de a da naștere la o viață sacră, garantând continuitatea în timp a familiei. Aprobata cultural, intrarea în lumea sexualității reprezintă intrarea în lumea adulților, prin căsătorie viața încercându-se de responsabilități. Fiind un ceremonial de trecere, „*cei doi*” dețin poziția centrală, intrând în co-acțiune cu ceilalți purtători de rol.

„Transformarea nunții într-un mare spectacol a dus la abandonarea unor momente care au avut, probabil, în trecut o funcție inițiativă. Un exemplu îl constituie probele pe care trebuia să le treacă mirele pentru a dovedi că este capabil să întemeieze o familie”.⁹

În ritualul nupțial, „gătitul miresei” se impune ca un ritual de prag, de o extrem de mare încărcătură emoțională, marcând trecerea dintr-un stadiu în altul al existenței ei, într-un amestec de bucurie și tristețe – preț plătit pentru schimbările survenite în viața sa.

În toate zonele geografice elemente comune caracteristice sunt reprezentate de costumul (rochia) alb(ă), simbol al prosperității, purității – cununa de mireasă, cingătoarea cu flori, ștergarul alb care se îndatina în toate zonele țării numindu-se h o b o t dincolo de Carpați, b a l ț pe Someș și pe Arieș, ș l a i e r în Banat și Bihor, p o t i l a t în Munții Apuseni. Obiceiul de a acoperi capul miresei cu pânzătură albă s-a păstrat până azi, semnificația lui „*având rădăcini în credințele biblice și chiar mai îndepărtate, în cutumele legate de naștere, nuntă și moarte, la popoarele Asiei Mici, ale Egiptului sau la cele mediteraneene și carpatice*”, apreciază Maria Bocșe.

În ritualul tradițional nupțial, ștergarul alb reprezenta „*puntea albă*” de trecere spre alt tărâm (similitudine cu „*albitura*” cu care se măsura mortul în cadrul ritualurilor funerare). În cazul nunții, ștergarul alb decodifică schimbarea vechii identități a fetei și investirea cu alta nouă, pentru o nouă viață de familie. Simion Florea explică originea și folosirea acestei piese maritale în mai toate regiunile locuite de români, găsind similitudini cu acest obicei de înhobotare cu un ștergar alb și în Grecia, Albania, considerând originea acestei piese în „*vălul roman*” care reprezintă simbolul inocenței și al împreunării

În fapt, costumul de nuntă se află sub însemnul floral, îmbrăcămintea și cununa miresei fiind dominate de flori (atât ca motiv, cât și în realitate) – nimic neobișnuit, întrucât sensul florilor este legat de comparația miresei cu florile.

În satul tradițional mireasa poartă la mijloc o cingătoare ornată cu flori, cununa este din flori de lămâiță, mușcată și măghiran, cu oglinjoară și beteală. În altă accepție

⁹ Ibidem, pag. 89

sinonimia cu florile vizează perisabilul, efemerul clipei, deoarece așa cum după momentul de maximă înflorire urmează ofilirea, tot așa, prin asemănarea cu florile, și fetele trebuie să se mărite în maxima lor înflorire.

Nu există un ritual sau un ceremonial tradițional – sau chiar modern – în care vestimentația să nu prezinte importanță comunicativă în contextul întregului limbaj.

Veșmintele sărbătorești, rituale ori nupțiale constituiau „punți” spre viața veșnică în virtutea credinței că haina – cu precădere cămașa – este „*casa omului, a trupului*”, afirma Maria Bocșe, reputat etnograf. Este simptomatic modul în care haina construiește, modelează trupul și chiar spiritul individului, devenind „*o a doua piele*”, un înveliș cultural care protejează individul de contacte malefice, în zona ritual-magică.

Portul țărănesc românesc perpetuează doar două forme arhetipale corespunzând provinciilor istorice Transilvania și Vechiul Regat, percepute chiar la nivelul costumului, ca „*înveliș*” cultural. Construit pe un volum cilindric, veșmântul urmează linia trupului, desenând idealul de „*femeie fus*” – influențe clare ale culturii bizantine, în vecinătatea curților domnești. Astfel, capul este acoperit cu țesături ușoare de borangic, gâtul lăsat descoperit, un brâu lat peste cămașa care se prelungește până spre glezne – decorată la poale cu broderii care sunt semne simbolice, de la talie în jos trupul se înfășoară cu o fotă cu colțul răsfrânt, în picioare opinci încălțate peste obiele, conferind gambei monumentalitate. Mersul, ținuta, chiar și dansurile tradiționale din Vechiul Regat sunt dependente de îngustimea fotei, de confortul de mișcare al capului. În Transilvania, sub influența culturilor medievale occidentale, idealul de frumusețe impus de forma costumului este cel al femeii fertile, opulente. Silueta se desenează din trei sfere suprapuse: una a capului, o alta a bustului și încă una a pântecului și a șoldurilor.

Tratate ca și componentă a comunicării, piesele de port devin martorii unor stadii de civilizație, evoluție, mutații de structură, semnificațiile fiind extrem de vizibile în zilele noastre, ultimul secol fiind scena transformărilor celor mai rapide.

Oricare ar fi zona etnografică vizată, costumul este modelat ca o amplă formă sculpturală, menită să pună în valoare liniile de forță fundamentale ale corpului. Ca și în arhitectura țărănească, grație unei rafinate gândiri sculpturale, veșmântul conferă purtătorilor lui monumentalitate, legată nu prin supradimensionare, ci de măsura proporțiilor volumelor.

Pentru marele moment al vieții lor, tinerii căsătoriți îmbracă cele mai frumoase găтели. Până și cea mai modestă familie se străduiește pentru marea zi. Costumele nupțiale, cu tot ce ține de podoabele care le accesorizează, imprimă ansamblului solemnitate, prestanță, rafinement, armonie cu întreg contextul sărbătorec al

ceremonialului. Maniera în care haina conviețuiește cu trupul și chiar cu spiritul este simptomatică și pentru ceremonialul căsătoriei. Marcând unicitatea unei zile din viața unui individ, veșmântul de nuntă delimitează precis trecerea dintr-un status în altul. Sobrietății de linie a costumului i s-a adăugat un plus de strălucire prin „*podoaba capului*”, accesoriu important care marchează o secvență ritualică importantă a ceremonialului, și anume învelirea miresei.

Costumul mirelui este întotdeauna cel cerut de ținuta locului și de anotimp, și se compune în mare din cămașa bogat ornamentată pe care mireasa i-o trimite în dar cu o seară înainte, din pantalonul de sărbătoare specific fiecărei zone etnografice, ca și accesoriile de cap specifice. După cerințele locului poartă o vestă, un laibăr sau un cojoc ornamentat prin brodare sau prin intarsii de piele, oglinjoare, metal, bumbi, mărgel, etc.

Ca și în cazul miresei și mirele caută să marcheze ceremonialul nupțial prin câteva însemne extrem de valoroase sub aspect estetic.

Prin efervescenta cu care se consumă aproape fiecare secvență ritualică, caracterul dramatic, teatralitatea, amprentează întregul ceremonial generând substanțiale schimbări de status ale personajelor principale în permanentă co-acțiune cu cei doi protagoniști principali – mirii.

2.PERSONAJE CU ROL CEREMONIAL ȘI RITUAL

Fiind un spectacol cu o amplitudine impresionantă, nunta este orchestrată de regizori și actori, personaje principale și secundare care susțin întregul eșafodaj al ceremonialului.

Actanții principali ai ceremonialului nunții pe toată întinderea sa, în ordinea importanței sunt: mirii, socrii mari, socrii mici, nașii, ofițerul stării civile, preotul, starostele, colăcarii, stegarul, druștele, chemătorii, bucătăreasa, lăutarii și alții.

Mirii sunt factori activi în toate secvențele celor trei momente ale riturilor de trecere. Ei iau decizia supremă de trecere de la un status la altul, de la starea de dependență familială la cea de independență prin întemeierea propriei familii. Ei tranzitează împreună tot traseul ritualic al ceremonialului instituind relații de rol cu colectivitatea.

Alaiul, formă colectivă eterogenă, amplă și diversificată, se desfășoară într-o importantă componentă de comunicare socio-culturală. Caracteristic pentru componența alaiului este caracterul compozit, între personaje instalându-se o solidaritate creativă, un

liant spiritual, o corespondență a personajelor centrale – mirii, cu toate celelalte categorii de vârstă, sex, și stare premaritală.

3. SCENOGRAFIA CEREMONIALULUI – FAST ȘI OSTENTAȚIE

Odată cu pregătirea ospățului de nuntă se intră în linia dreaptă a nunții. Pregătirea se realizează simetric în plan, la mireasă și la mire.

La casa mirelui, cea mai complexă secvență din actul pregătit al nunții, care semnifică jocul de rămas-bun este fedeleșul – o secvență ceremonială care marchează despărțirea de etapa fecioriei și fetiei, de ceata de feciori și fete, de care cei doi tineri au fost nedespărțiți.

Petrecerea se concentrează în jurul unui ospăț mic, la care participă actanții principali și unde se joacă până târziu. Ținutele sunt obișnuite, nu se îmbracă nici un element din costumul ceremonial – singurul „element” spectacular fiind voia bună și dansul, jocul, care generează dinamism momentului. Concomitent cu fedeleșul de la casa mirelui are loc același tip de eveniment la casa miresei, unde se pregătește și zestrea.

4. SIMBOLISTICA OBIECTELOR

Ospățul este o formă de manifestare a relațiilor sociale, o formă particulară de consumare hranei, a cărei valoare simbolică plasează masa în sfera spirituală. O caracteristică importantă a meselor de sărbătoare este dimensiunea lor în timp. Astfel, actul alimentar este început într-un timp profan – precedentul sărbătorii – și este consumat în timpul sacru al acesteia – ulterior „*purificării rituale*”, realizată prin sacrificiu de animale.

Prin calitatea ambientului, a materialului scenografic, prin abundența alimentelor și băuturilor, prin atmosferă, comportament, poziție socială, prin numărul participanților și consistența darurilor.

Cu toată importanța pe care o are scenografia nunții – decorul festiv-ceremonial influențează în mare măsură reușita evenimentului

Darul de nuntă, oferit la masa mare – unde se află reuniți reprezentanții a numeroase familii din comunitatea satului românesc, reprezintă „o expresie a

interacțiunii sociale și un mijloc prin care se recuperează o parte din resursele epuizate de enormele cheltuieli suportate”¹⁰ În satul tradițional românesc nimeni nu vine la nuntă cu mâinile goale. Darurile au un caracter obligatoriu, obligația fiind mutuală, într-un sistem de reciprocitate ciclică. Ajutorul oferit noii familii trebuie să urnească întemeierea unei gospodării proprii și să consolideze noul status de oameni căsătoriți.

CAPITOLUL III. EVOLUȚIE ȘI METAMORFOZE

1. VARIAȚIUNILE GEOGRAFICE – DIVERSITATEA CEREMONIALULUI NUNȚII

Dintre ceremoniile de căsătorie studiate, răspândite pe un larg areal geografic, s-a observat o repartizare diferită a importanței acordate etapelor nunții. În unele cazuri se pune accentul pe găsirea unui potențial partener/partenere, perioada de curtare a acestuia/acesteia și cucerirea lui/ei, apoi negocierea zestre – etapă urmată de un ceremonial de nuntă cu un grad scăzut de complexitate, cum este cazul poporului Peul Bororo din Niger.

Costumele actanților (fie că este vorba de nuntași sau de mire și mireasă) sunt cele pe care se concentrează atenția la nunțile lapone. Fiecare detaliu al costumului este o dovadă a influențelor multiculturale pe care le-a suferit vestimentația acestora.

În alte cazuri, în special în cel al căsătoriilor aranjate, (chiar dacă în perioada contemporană, în unele cazuri mirii își dau acordul mai înainte), sunt deosebit de bogate costumele purtate de miri (în special de mireasă), sunt deosebit de bogate. Un astfel de exemplu este cel al populației *miao negrii*, din China, în care din punct de vedere ritualic nunta este doar un pretext pentru o masă îmbelșugată, sau în Tibet, unde ceremonialul se rezumă la un rit de rămas bun de la căminul părintesc și reintegrare în noua familie. Mireasa devine aici centrul atenției, iar gătitura acesteia se întinde pe timp îndelungat, ținuta pe care o poartă fiind depozitara tradițiilor, superstițiilor și istoriei acestor popoare.

Pentru multe culturi tradiționale și tradiționaliste, contactul cu lumea modernă a însemnat pierderea unor cutume, sau reducerea timpului și importanței acordate unor ritualuri. Altele însă le păstrează cu strășnicie, rezultatul fiind ceremoniale cu un

¹⁰ Kligman, Gail, op. cit., pag 76

repertoriu extrem de complex, care se întind de cele mai multe ori pe parcursul mai multor zile, dublate de o mare atenție acordată scenografiei și costumelor actanților, mai ales mirelui și miresei, cea din urmă schimbând de obicei mai multe ansambluri, fiecare cu o semnificație diferită.

În această ordine, în capitolul de față prezint variațiuni geografice ale ritualurilor de căsătorie, avansând de la culturile care ating gradul cel mai înalt de complexitate al ritualului și costumului în cadrul etapei de curtare, către cele care își concentrează întreg fastul pentru secvența ceremonialului nunții în sine.

2. VARIAȚIUNI ISTORICE – DE LA CEREMONIILE ANTICE LA NUNȚILE CONTEMPORANE

Instituția căsătoriei a suferit numeroase modificări de-a lungul secolelor, aflându-se sub influența diferitelor religii și culturi străine. Unul dintre aspectele care a atras atenția sociologilor și antropologilor a fost condiția premaritală și post-maritală a femeii, informațiile găsite pe această temă concentrându-se în jurul ei. De la cea mai fragedă vârstă la care era considerată aptă de căsătorie ea este observată cum trece prin toate stadiile posibile, inclusiv cel de logodnică, mireasă, mamă, văduvă.

De-a lungul timpului, instituția căsătoriei a înregistrat creșteri și scăderi în popularitate. În contemporaneitate, căsătoriile de probă sunt acceptate din ce în ce mai liber de părinții la început reticenți. Procentajul celor care se căsătoresc scade constant de la începutul secolului XX. După anul 2000, căsătoria a început să recâștige terenul pe care se părea că îl pierduse definitiv. Între timp, nunta a devenit o afacere și mai profitabilă susținută de nenumărate târguri de profil, organizatori de nunți, stilști, bijutieri, furnizori, de mobilă, flori, agenții de voiaj, firme de catering, toate acestea venind în întâmpinarea nevoii de a face din nuntă o sărbătoare fastuoasă. Nunțile celebrităților sunt mediatizate intens, creând un model pe care restul populației încearcă să-l urmeze.

Urmărite cu atenție în mass-media sunt și nunțile familiilor regale, acestea lansând mode care durează ani întregi în vestimentația și organizarea nunților. Cu o puternică încărcătură politică (și recent prilej pentru comercializarea materialelor promoționale cu imaginea cuplului regal), au fost mereu o puternică desfășurare de fast și pretext pentru o adevărată campanie de imagine care crește (pe timp mai lung sau mai scurt) nivelul de popularitate al familiei regale.

De-a lungul a peste 80 de istorie regală în România, regii, prinții, principesele, au consumat sub nobilul tipar logodne și nunți. Conjuncturi istorice, rațiuni politice sau chiar religioase au impus ca nunțile suveranilor României să se petreacă în străinătate – cu o singură excepție principesa Ileana. Chiar dacă a fost o vreme când și românii au avut parte de ceremonii regale, puțină lume a avut privilegiul să le vadă.

4. IDEALIZAREA HOLLYWOODIANĂ A NUNȚII

Impactul cinematografului asupra rochiei de mireasă stă în principal pe miturile moderne pe care le creează cu starurile sau cu poveștile sale. Costumele care inspiră cele mai multe modele nu de aproape niciodată rochii de mireasă. Acestea sunt mai ales rochia și umbrela pe care le poartă Scarlett O'Hara în decursul garden-parties-urilor din film care sunt, după anii 1970 transpuse în ținutele de mireasă. Rochia vândută în magazine sub numele de „Sissi” nu este niciodată chiar cea purtată de Romy Schneider pentru circumstanță, și încă și mai puțin cea a împărătesei. Ea este o amintire idealizată în care se confundă eroina romanescă, starul, și personajul istoric.

Influența cinematografului variază în timp. Forța cinematografului asupra imaginarului mirilor transpare în succesiunea de personaje sau în motivele poveștilor cu zâne care au fost transpuse pe ecran. Starurile de cinema și eroinele de poveste relevă de acum înainte un corpus de imagini care circulă în societate prin intermediul publicității și al televiziunii. Starul, mai ales cel hollywoodian, este de fapt luat ca model pentru un rol precis dar ca și canon și deoarece ea „trăiește din iubire, pentru iubire”.

Capitolul IV. ASPECTE ALE CREAȚIEI PERSONALE

1. PROIECTE ARTISTICE PERSONALE

În majoritatea proiectelor personale realizate pentru diferite expoziții, evenimente, manifestări naționale sau internaționale, preocupările s-au îndreptat spre o investigare a tradițiilor populare și o reinterpretare a lor în contextul actual.

Investigarea tematicii doctorale a venit foarte firesc în acest context al permanentelor căutări legate de identitatea costumului și a universului tradițional. În cele mai multe cazuri, aceste surse de inspirație au fost interpretate într-o manieră

abstractă, tocmai pentru a nu cădea în clișee vizuale. Simboluri, semne, forme, linii, idei din zestrea tradițională au fost preluate, filtrate prin propria percepție și apoi transpuse în proiecte artistice cu o puternică încărcătură emoțională, datorată recursului permanent la experiențe personale. De la prima expoziție și până la proiectele care sunt încă în desfășurare se conturează un fel de traiectorie personală care nu a rămas izolată, ci mai degrabă s-a aflat într-un permanent dialog cu aspecte ale climatului artistic. Acest dialog e esențial atât pentru o ancorare în prezent, cât și pentru definirea unei viziuni originale, care să direcționeze proiectele viitoare.

În domeniul artei decorative am explorat o serie de tematici complementare celor investigate prin intermediul colecțiilor. Obiectul de artă decorativă are un statut aparte, iar modalitățile prin care poate fi el creat sunt multiple.

2. ACTIVITATEA DIDACTICĂ

Activitatea didactică de douăzeci de ani din cadrul secției Arte Textile - Specializarea Design Vestimentar a Universității de Artă și Design Cluj-Napoca, este marcată de o serie de proiecte complexe care își propun să acopere cât mai multe aspecte ale modei contemporane cu trimiteri spre repere istorice și spre efervescentul climat artistic.

Toate proiectele au fost gândite astfel încât să se încadreze în aria curriculară și totodată să fie tangente cu preocupările și tendințele modei actuale. Fiecare disciplină - de la *Compoziție pentru design vestimentar* și până la *Dezvoltare de concept* sau *Metodologia proiectării* au fost dublate și de o deschidere spre proiecte extra-școlare, desfășurate la nivel național sau internațional.

Nunta contemporană în care se fac adeseori trimiteri spre zone tradiționale de inspirație (fie că ne referim la ritual, fie că ne referim la spectacol) este o temă extrem de generoasă de explorat, prin intermediul proiectelor didactice. Multiplele fațete ale nunții contemporane - de la fastul și noblețea nunților contemporane regale și până la kitsch-ul grotesc al nunților din diferite medii - e un subiect care se cere abordat în diferite proiecte și colecții. Nunțile contemporane atipice, despre care am vorbit într-un capitol anterior, au constituit punctul de plecare pentru tema „*Investigarea nunților contemporane*”. Tema a presupus mai multe etape care făceau referire la diferite momente ale nunții, comparații între nunțile tradiționale și cele popularizate de mass-media, între căsătoriile unor personalități istorice și cele ale unor vedete.

IV.3. ACTIVITATEA PROFESIONALĂ

1. Nume: Basso Stănescu

2. Prenume: Elena

3. Data și locul nașterii: 06.04.1956, Balș, jud. Olt

4. Cetățenie: Română

5. Contact: Str. Liviu Rebreanu, nr.4, ap.43, Cluj-Napoca, tel.0744819904,
e-mail ell_basso@yahoo.com

6. Titlul științific: lector universitar doctorand

7. Studii:

- 2003-2011 doctorand în Arte Vizuale în cadrul Universității de Artă și Design Cluj-Napoca
- 2001-2003 doctorand în cadrul Universității Babeș-Bolyai, Cluj Napoca
- 1978-1982 Institutul „Ion Andreescu”, Cluj Napoca, specializarea Design Vestimentar și tapiserie
- 1970-1974 Liceul de Muzica și Arte Plastice, Craiova
- 1962-1970 Școala generala nr.2, Balș, jud. Olt

8. Experiența profesională:

- 1992-2011 Lector în cadrul Universității de Artă și Design, în cadrul specializării design vestimentar
- 2007 - „*Training Collection Management*” - ITC Geneva/București
- 2003 - „*e ART*” - Training în grafică computerizată
- 1986-1992 - fashion designer și coordonatorul atelierului de creație în cadrul Centrocoop, filiala Caraș Severin
- 1982-1986 - fashion designer Intreprinderea de confecții, Reșița

9. Activitate expozițională:

Expoziții personale:

- 1997 - Galeria UAP Cluj
- 1997 - Galeria UAP Cluj, Sala Buzunar
- 1991–1983 - Galeriale *Agora* și *Paleta*, UAP Reșița
- 1982 - Ateneul Tineretului, Balș

Colecții prezentate în cadrul unor manifestări naționale sau internaționale:

- 2002 - colecția „*Must have*” - Teatrul Național, Târgul-Mureș
- 2001- colecția „*HotCouture*” - Teatrul Național, Târgul-Mureș
- 2000 - colecția „*Milenium*” - Summer Fashion Festival/Mamaia, Teatrul Național Cluj-Napoca, Palatul Barberini, Roma
- 1999 - colecția „*Ipostaze*” - Teatrul Național Cluj-Napoca
- 1998 - colecția „*Lujeri de lumină*” - Sala Sporturilor Horia Damian, Cluj-Napoca
- 1997 - colecția „*Fantasme*” - Teatrul Național Cluj-Napoca, Palatul Parlamentului București
- 1997 - colecția „*Scrisori către Matei*” - Sala Palatului București, Teatrul Național Cluj-Napoca
- 1996 - colecția „*Memories*” - World Trade Center București, Sala Palatului, București, Casa Universitarilor Cluj-Napoca
- 1996 - colecția „*Jazz*” - Casa de Cultură a Studenților, Cluj-Napoca
- 1995 - colecția „*Cristal*” - Teatrul Național Cluj-Napoca, World Trade Center București
- 1994 - colecția „*Salomeea*” Hotel Napoca Cluj-Napoca
- 1992 - colecția „*De Rerum Natura*” - Teatrul Național Cluj-Napoca
- 1988 - colecția „*Provocări*” - Teatrul de Stat Reșița
- 1987 - colecția „*Experiment*” - Teatrul de Stat Reșița, Hotel Afrodita Herculane, Casa Arlus, București

Expoziții de grup:

- 2010 - „*Exposizione D' Arti Decorative*”, Roma, Italia
- 2010 - „*Expoziție de Artă Decorativă, Textile și Ceramică*”, Casa Artelor, Pecs, Ungaria
- 2010 - „*Salonul Artelor*” - Muzeul de Artă Cluj-Napoca
- 2010 - „*Salonul Național de Artă Decorativă, Ediția 11*, Cluj-Napoca
- 2009 - Expoziție de artă decorativă „*Ariadna*”, Galeria UAP, Târgul Mureș
- 2009 - Expoziție de artă decorativă și design, Muzeul Județean Ploiești
- 2008 - Expoziție itinerantă de artă decorativă – 7 centre culturale românești
- 2008 - Salonul Județean de Grafică și Artă Decorativă / Muzeul de Artă Cluj-Napoca
- 2007 - Salonul Județean de Grafică și Artă Decorativă / Muzeul de Artă Cluj-Napoca
- 2007 - „*Europa Artium*” – expoziția profesorilor UAD / Muzeul de Artă Cluj-Napoca
- 2006 - Trienala Internațională de Broderie / Muzeul de Artă Cluj-Napoca
- 2006 - „*Ariadna*” – Expoziție Națională de Artă Decorativă / Galeriile UAP Târgul-Mureș
- 2005 - Salon Național de Artă Decorativă / Galeriile UAP Iași
- 2005 - Salon Județean de Grafică și Artă Decorativă / Galeria UAP Cluj-Napoca
- 2004 - „*My Maramureș*”, Etnodesign - experiment extramedial, Șurdești/București
- 2004, 2003 - Salonul Județean de Grafică și Artă Decorativă, Galeria UAP Cluj-Napoca
- 2002 - „*Roma întâlnește estul*” - fashion show Palatul Barberini, Roma, Italia

- 2002, 1999 - Trienala Internațională de Broderie, Galeria UAP Cluj-Napoca
- 2000 - „*Romanian Art*” expoziție Washington, SUA
- 2001 - „*Academia '75*” expoziție Cluj-Napoca
- 2001 - Salonul Județean de Miniatură, Galeria UAP Cluj-Napoca
- 1999 - Expoziție de Artă decorativă, Danish Cultural Institut, Copenhaga, Danemarca
- 1998 - Simpozionul Internațional „*ATEX'98*”, Chișinău, Republica Moldova
- 1996 - „*Tapiserie clujeană*”, Centrul cultural Român, Varmegye Galeria, Budapesta, Ungaria
- 1985 - Expoziție „*CAER*”, Moscova
- 1984 - Târgul Internațional Textil, Leipzig, Germania

10. Lucrări elaborate și/sau publicate

Referințe:

- „*Personalități clujene (1800-2007)*”, Dicționar ilustrat - Dan Fornade, Edit. Casa Cărții de Știință, 2007
- „*Enciclopedia artiștilor români contemporani*” - vol. IV, Ed. Arc, 2001
- Lexiconul artiștilor români contemporani - filiala Cluj-Napoca
- Colecția - „*Dialog Textil*” - 1994-2004
- Revista - „*Adrenalina*” - 2000-2001- editorial
- Cataloage ale expozițiilor din țară și străinătate

Film de televiziune:

- 2008 - Alin Gelmărean - „*Art'delenisme*”
- 2001 - „*Zilele Stilismului*”
- 1998 - Ramona Porumb - „*Lujeri de lumina*”
- 1997 - Gabriela Rostaș - „*Memories Projects*”

- 1997 - Carmen Cristian - „*Visul*”
- 1982 - Tudor Vornicu - „*Fotograme din realitate*”

11. Participări la simpozioane, conferințe, workshop-uri:

- 2004 - 2011 - organizator al Galei Absolvenților UAD Fashion Design
- 2007 - 2010 - membru în Juriul Concursului National „*Inspired*”
- 2009 - UAD/GTZ - Casa Matei, Cluj- Napoca
- 2009 - WTC- „*Bucharest emerging fashion capital*”
- 2009 - „*Restyle, recycle, remake*”, fashion show, Magazinul Central
- 2009 - Centrul Cultural Francez și UAD - Fashion show - Crazy Cafe
- 2009 - „*Universitaria*” - fashion show - Expo Transilvania
- 2008 - BoConcept și UAD / Ambasada Danemarcei București
- 2008 - participare în cadrul Târgului Internațional *Pret a Porter Paris* – ambele sezoane
- 2008 – participare în cadrul Târgului Internațional *CPD Dusseldorf*
- 2008 – participare în cadrul festivalului „*Pasarela – Espoir Mode*” Paris - București
- 2007 – coordonarea prezentării „*Soiree Roumain*” – Ambasada României, Paris, France
- 2007- International Workshop - ITC Geneva – București
- 2007 - participare în cadrul manifestării ARTS OF FASHION - International Workshop, Miami, SUA
- 2006 - Forumul Consiliului Consultativ al GTZ/WBF ,Hotel Hilton ,Bucharest
- 2006 - Expoziție și Fashion Show, World Trade Center, Bucuresti
- 2004 - „*My Maramureș*”, Etnodesign - experiment extramedial, Șurdești / București - workshop internațional

- 2004 - „*Imagine artistică – comunicare – finalitate*”, Simpozion Național interdisciplinar al Centrului de Studii și Interferențe în artă, ediția a IV-a, Cluj - comunicarea „*Etnospace, între discurs contemplativ și realitate tranzitorie*”
- 2004 - Romanian Fashion Week, Iași
- 2003 - „*Crafts – Culture without borders*”, UNESCO International Workshop / Muzeul Astra Sibiu, comunicarea *Discovery traditional craft a priority or a fashionable trend within the artistic higher education.*
- 2003 - Seminar *IBD/GDS* cu participarea industriei textile transilvane
- 2003 - Simpozion național interdisciplinar al Centrului de Studii și Interferențe în artă, ediția a III-a, Cluj – comunicarea „*Feedback-ul în modă*”
- 2003 - „*Projecting fashion between past and future*”, international workshop, Romualdo del Bianco Foundation, Florența, Italia
- 1999 - Seminarul „*Design și afaceri*”, World Trade Center, București
- 1987-1989 - Scenografia la 2 spectacole / Teatrul Național Reșița
- 2006-2008 - Scenografia la 2 spectacole / Teatrul Național Cluj-Napoca
- 1996 - 2000 - ZIM - Zilele Modei București - referent, membru în juriu
- 1996 - 1997 - Referent la „*Ghidul pentru programa analitică: Desen Artistic de specialitate la o școală postliceală din industria ușoară*” - Program Phare
- 1996 - World Trade Center București - Conferința „*Perspectivile României în industria de pielărie*”
- 1995-2001 - Organizarea sub auspiciile Universității de Artă și Design a „*Colocviului Național de Design Textil și Vestimentar*” - Cluj-Napoca
- 1995 - Conferința Institutului Internațional Textil - ediția 76 / Istanbul
- 1995 - Simpozion de Artă Bizantină - Academia de Arte George Enescu Iași - Comunicarea - „*Notații ale costumului medieval*”

- 1993 - 1994 - „*Studii privind programele de specializare ale designerilor și stiliștilor pentru industria de pielărie - încălțăminte*” - contract de cercetare cu SC CERPI SA București
- 1988 - Simpozion „*COOP în România - arta meșteșugurilor tradiționale*”, Herculane
- 1986 - Simpozion „*Arta Populară și Decorativă - tradiție și modernitate*”, Teatrul de Stat Reșița

12. Experiența acumulată în programe naționale/internaționale:

- 2007 - vizită de studii la Miami International University of Art and Design
- 2007 - vizită de studii la Tissue Premiere - Union des Industries Textiles, Paris, France
- 2007 - bursă de documentare la Bienala de Artă din Veneția, Italia
- 2007 - schimb de experiență la Asociația Designerilor din Sofia, Bulgaria
- 2006 - schimb de experiență cu Asociația Designerilor din Belgrad
- 2005 - bursă de documentare la Bienala de Arta din Veneția, Italia
- 2004 - International Fashion Workshop, Florența, Italia
- 2003 - workshop organizat de Fundația „*Romualdo del Bianco*”, Florența, Italia
- 2003 - bursa de documentare la Bienala de Arta din Veneția, Italia
- 2002 - Bursa Socrates - Erasmus Bruxelles /Haute Ecole Francisco Ferrer
- 2000 - participare la „*Zilele Modei*” în Budapesta
- 1999 - Bursa Ceepus, Praga, Cehia
- 1998 - bursa de documentare la Bienala de Arta din Veneția, Italia
- 1997 - misiune economică în Dania, Danemarca
- 1995 - Conferința Institutului Internațional Textil, Istanbul, Turcia

13. Premii:

- 2010 - Premiul „*Moda cum laude*”, Gala Absolvenților UAD Fashion Design, Cluj-Napoca
- 2009 - „*Premiul Media de Excelență*” - acordat de Presa clujeană
- 2001 - Marele Premiu - Summer Fashion Festival, Mamaia
- 2000 - Nominalizare la „*Kent Premium Light*” - primul concurs de inovație românească
- 1998 - „*Premiul de Excelență pentru Design Vestimentar*”
- 1998 - Premiul UAP pentru Design
- 1995 - Premiul I - Transilvania Fashion ediția a VII -a
- 1991 - Premiul de originalitate, Festival Național de Modă - „*Eden*” București
- 1990 - Premiul III - Festival Național de Modă - București
- 1989 - Premiul I - secțiunea tineret / Concursul Național de Creație Artistică
- 1988 - Premiul I - creație păpuși / Concursul Național de Creație Artistică

14. Membru al asociațiilor profesionale:

- UAP filiala Cluj Napoca
- Breasla stilismului transilvan – Președinte din 2000
- ADTCP – Președinte din 2006 - 2010
- FEPAIUS - Vicepreședinte din 2006 - 2010
- EURATEX – membru din 2006

15. Programe coordonate:

- Coordonatorul proiectului realizat în parteneriat cu WBF/GTZ, pentru promovarea competitivității designerilor din Sud - Estul Europei la Târgurile Internaționale de profil

- Coordonatorul proiectului realizat în parteneriat cu WBF/GTZ - Proiect de dezvoltare a unui lanț valoric prin aprovizionare cu materiale și informații de specialitate
- Coordonatorul proiectului în parteneriat cu WBF/GTZ - proiect de utilizare a tehnologiei moderne pentru susținerea designerilor în vederea dezvoltării colecțiilor proprii. Valoarea totală a celor trei proiecte pe 2006 - 78.393,35 euro
- Organizator de manifestări expoziționale, workshop-uri și participări ale studenților la manifestări expoziționale naționale și internaționale
- Participare activă la workshop-uri și sesiuni de comunicare științifice organizate de Universitatea de Artă și Design Cluj-Napoca și alte universități, centre culturale, instituții.

Bibliografie

1. Achiței, Gheorghe – *Frumosul dincolo de artă*, Editura Meridiane, București, 1988
2. Adler, L. – *Secrets d'alcôve, histoire du couple, de 1830 à 1930*, Hachette Littératures, 1983
3. Albu, Ioan – *Căsătoria în dreptul român*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998
4. Apolzan, Lucia – *Portul și industria casnică textilă din Munții Apuseni*, Institutul de Științe Sociale al României, *Colecția Biblioteca de sociologie, etică și politică, condusă de D. Gusti „Sociologia României”*, volumul 5, București, 1944
5. Alexianu, Alexandru – *Mode și veșminte din trecut; cinci secole de istorie costumară românească*, Editura Meridiane, București, 1987, volumul I-II
6. Angelescu, C.M – *Veșmânt și podoabă*, Editura Albatros, București, 1979
7. Ariès, Philippe; Duby, Georges – *Istoria vieții private (de la Europa feudală la Renaștere)*, Editura Meridiane, București, 1995, volumul I-II
8. Arendt, Hannah – *Condiția umană*, Editura Lumen, 2006
9. Arnheim, R., *Forța centrului vizual*, Editura Meridiane, București 1995
10. Audiat, Pierre – *Vingt cinq siècles de mariage*, Editura Hachette, Nancy, 1961
11. Baldizzone, Tiziana și Gianni – *Noces*, Editura Flammarion, Paris, 2001
12. Baldrige, Letitia – *Mirese legendare*, Editura Aquila, 1993
13. Barthes, Roland – *Mitologii*, Editura Institutului European, Iași, 2000
14. Baudrillard, Jean – *Le système des objects*, Editura Gallimard, Paris, 1968
15. Baudrillard, Jean – *Societatea de consum. Mituri și structuri*, Editura Comunicare, București, 2005
16. Babeți, Asriana – *Dandysmul, o istorie*, Editura Polirom, Iași, 1995
17. Bădescu, Irina – *Timp și cultură*, Editura Științifică și Enciclopedică București, București, 1992
18. Bănățeanu, Tancred – *Prolegomene la o teorie a esteticii artei populare*, Editura Minerva, București, 1985
19. Bârlea, Ovidiu – *Folclorul românesc*, volumul I, Editura Minerva, București, 1981
20. Barthes, Roland – *Système de la mode*, Editura Du Seuil, Paris, 1967
21. Bărbulescu, Elena – *Casa și obiceiurile din ciclul vieții*, Studiu / Anuarul Muzeului Etnografic – 2000
22. Bârlea, Ovidiu – *Folclorul românesc*, vol. I, Editura Minerva, București 1981
23. Beigbeder, Frederic - „*Dragostea durează trei ani*”, București, Edit. Trei, 2008

24. Bendavid-Val, Leah – *National Geographic moments, Mariages*, National Geographic, 2004
25. Berger, Rene – *Artă și comunicare*, Editura Meridiane, București, 1976
26. Beridiaev, Nikolai – *Sensul creației*, Editura Humanitas, București, 1992
27. Bernea, Ernest – *Cadre ale gândirii populare românești*, Editura Cartea Românească, București, 1985
28. Bernea, Ernest – *Treptele bucuriei*, Editura Agora, Iași, 1997
29. Berlogea, Irina – *Teatrul medieval european*, Editura Meridiane, București, 1970
30. Bernea, Ernest – *Moartea și înmormântarea în Gorjul de Nord*, Editura Cartea Românească, București, 1997
31. Bernea, Ernest – *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*, Editura Humanitas, București, 1997
32. Bernea, Ernest – *Nunta în Țara Oltului, în Studii de folclor și literatură*, Editura pentru literatură, București, 1967
33. Boca, Arsenie – *Ridicarea căsătoriei la înălțimea de Taină*, Editura Agaton, Făgăraș, 2003
34. Boccaccio, Giovanni – *Decameronul*, Editura Univers, București, 1978
35. Bocșe, Maria – *Țara Biharei – Artă tradițională*, Editura Teira, Oradea, 2000
36. Bologne, J.-C. – *Histoire du mariage en Occident*, Lattès, 1995
37. Bonte, Pierre și Izard, Miche – *Dicționar de etnologie și antropologie*, Editura Polirom, Iași, 2007
38. Boucher, Francois, *Histoire du costume en Occident*, Editura Flammarion, Paris, 1983
39. Bielz, Iulius – *Portul popular al sașilor din Transilvania*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1956
40. Bot, Nicolae – *Cântecele cununii*, Editura Minerva, București, 1989
41. Bodi, Aurel și Munteanu, Simona – *Portul popular maghiar din județul Cluj*, Ediție trilingvă (română, maghiară, engleză), Editura Mediamira, Cluj, 2003
42. Brune, Francois – *Fericirea ca obligație, eseu despre standardizarea prin publicitate*, Editura Trei, 2000
43. Burgos, Jean – *Pentru o poetică a imaginarului*, Editura Univers, București, 1988
44. Caillos, Roger – *Omul și Sacrul*, Editura Nemira, București, 1997
45. Cantemir, Dimitrie – *Descrierea Moldovei*, Editura Minerva, București, 1976
46. Carlyle, Thomas – *Filosofia vestimentației*, Editura Institutului European, Iași, 2003
47. Cazeneuve, Jean – *Les rites et la condition humaine*, Editura P.U.F., Paris, 1958

48. Căliman, Ion – *Ceremonialul riturilor de trecere*, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2010
49. Chevalier, Jean și Gheerbrant, Alain – *Dicționar de simboluri*, Editura Artemis, București, 2000
50. Chita Pop, Maria – *Muntele mireșii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990
51. Ciocan, Janeta – *Podoaba în portul popular din nordul României*, Editura Etnologică, Baia Mare, 2007
52. Cocciola, Laura e Davide Sala – *Atlante illustrato della moda*, Editura Demetre, Verona, 2001
53. Comanici, Germina – *Cercul vieții. Roluri și performanțe în obiceiurile populare*, Editura Paideia, Colecția Științe sociale 2001
54. Corpet, Catherine Ormen – *Modes XIX-e/XX-e siècles*, Editura Hazan 2000
55. Constantinescu, Nicolae – *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie*, Editura Univers, București, 2000
56. Costumes Parisiens, *Journal des dames et des modes*, Editura Ricci, Paris, 1980
57. Crețu, Vasile Tudor – *Ethosul folcloric – Sistem deschis*, Editura Facla, Timișoara, 1980
58. Crețu, Vasile Tudor – *Existența ca întemeiere*, Editura Facla, Timișoara, 1988
59. D'Assailly, Gisele, *Les quinze revolutions de la mode*, Editura Hachette, Paris, 1968
60. Davanzo Poli, Doretta; de Buzzaccarini, Vittoria – *L'abito da sposa, Il novecento. Storie di moda*, Zanfi Editori, Modena, 1989
61. Deslanders, Yvonne – *Le costume, image de l'homme*, Editura Albin Michel, Paris, 1976
62. Deslanders, Yvonne; Muller, F., *Histoire du costume au XX siècle*, Editura Somogy, Paris, 1986
63. Didier, Grumbach, *Istoria ale modei*, Editura Fundației Pro, București, 2001
64. Drîmbă, Ovidiu – *Istoria culturii și civilizației*, București, 1985-1995, vol. I-X
65. Drogeanu, Paul – *Practica fericirii*, Editura Eminescu, București, 1985
66. Dunăre, Nicolae – *Portul popular din Bihor*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957
67. Dunăre, Nicolae și Focșa, Marcela – *Portul buciumanilor din Munții Apuseni*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957
68. Dunăre, Nicolae – *Broderia populară românească*, București, 1985
69. Durand, Gilbert – *Structurile antropologice ale imaginarii*, Editura Univers, București, 1977

70. Durkheim, Emile – *Formele elementare ale vieții religioase*, Editura Polirom, Iași, 1995
71. Eco, Umberto – *Istoria frumuseții*, Editura Enciclopedică RAO, 2005
72. Eco, Umberto – *Tratat de semiotică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982
73. Eliade, Mircea – *Sacrul și profanul*, Editura Humanitas, București, 1992
74. Eseev, Ivan – *Enciclopedia semnelor și simbolurilor culturale*, Editura Amarcord, Timișoara, 1999
75. Eseev, Ivan – *Cuvânt, simbol, mit*, Editura Facla, Timișoara, 1983
76. Eseev, Ivan – *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste și ceremonialul de nuntă*, Editura Facla, Timișoara, 1987
77. Florescu, Bogu Florea – *Portul popular din Muscel*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957
78. Florescu, Bogu Florea – *Portul popular din Moldova de Nord*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1956
79. Florea, Bobu Florescu – *Portul popular din Moldova de Nord*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957
80. Focșa, Gheorghe – *Spectacolul nunții din Țara Oașului*, Editura Muzeului Sătmărean, 1999
81. Formaggiu, Iadvisa – *Portul popular din România*, Editura Artis, București, 1974
82. Frazer, George James – *Creanga de aur*, Editura Minerva, București, 1980
83. Gaudemet, J. – *Le Mariage en Occident*, Le Cerf, coll. „Histoire”, 1987
84. Gennep, van Arnold – *Riturile de Trecere*, Editura Polirom, Iași, 1998
85. Gheorghe, Mihaela – *Dandysmul*, Editura Limes, Cluj, 2004
86. Ghinoiu, Ioan – *Vârstele timpului*, Editura Meridiane, București, 1988
87. Ghițulescu, Constanța – *În șalvari și cu ișlic: biserică, sexualitate, căsătorie și divorț în Țara Românească a secolului al XVIII-lea*, Editura Humanitas, București, 2004
88. Golban, Vasile – *Estetica ceremonialului social în obiceiuri*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983
89. Golopenția-Cristescu, Ștefania – *Gospodăria în credințele și riturile magice ale femeilor din Drăguș*, Făgăraș, Editura Paideia, București, 2002
90. Goody, J. – *L'Évolution de la famille et du mariage en Europe*, trad. M. Blinoff, Armand Colin, 1985
91. Goutham, Andre Leroi – *Gestul și cuvântul*, Editura Meridiane, București, 1983

92. Gorovei, Artur – *Datinile noastre la naștere și la nuntă*, Editura Paideea, 2002
93. Gorovei, Artur – *Cimiliturile românilor*, Editura Eminescu, București, 1972
94. Gorovei, Artur – *Credințe și superstiții ale poporului român*, Editura Grai și Suflet, Cultura Națională, 1995
95. Graur, Tiberiu – *Nunta și riturile de trecere* – studiu, Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, 1999
96. Graur, Tiberiu – *Pragurile de trecere de la momentele importante în viața omului la „Treceri”... Studiu*, Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, 1999
97. Huygue, Rene, *Puterea imaginii*, Editura Meridiane, București, 1971
98. Ianoși, Ion – *Estetica*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978
99. Ioan, Augustin – *O (nouă) estetică a reconstrucției*, Editura Paideia, București, 2002
100. Ionescu, Adrian-Silvan, *Moda și societatea urbană*, Paideia, București, 2006
101. Irimie, Cornel – *Portul poular din Țara Oltului*, Zona Avrig, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957
102. Irimie, Cornel – *Portul popular din zona Pierșinarilor*, Țara Oltului, Editura de Stat pentru Literatră și Artă, București, 1958
103. Irimie, Cornel – *Portul popular din zona Branului*, Editura Merdiane, București, 1960
104. Ișfănoni, Doina; Popoiu, Paula – *Costumul românesc de patrimoniu din colecțiile Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti”*, București, 2007
105. Irimie, Cornel – *Portul popular din Țara Oltului*, Zona Făgăraș, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1956
106. Jordan, Michael – *Din miturile lumii*, Editura Humanitas, București, 2002
107. Kligman, Gail – *Nunta mortului*, Editura Polirom, Iași, 1998
108. Lacroix, Christian – *Histoires de Mode*, Editura Les Arts Decoratifs, Paris, 2002
109. Lalo, Charles – *Frumusețea și instinctul sexual*, Editura Elcelsior, Timișoara, 2001
110. Lannelongue, Marie Pierre – *La mode raconte à ce qui la porte*, Editura Hachette Literature, Paris, 2004
111. Laporte, Marion; Waquet, Dominique – *Moda*, Editura Corint, București, 2003
112. Lardellier, Pascal – *Teoria legăturii ritualice. Antropologie și comunicare*, Editura Tritonic, București, 2003
113. Laver, James – *Histoire de la mode et du costume*, Londra 2003
114. Lazard, Madeleine – *Eva în oglindă*, Viața femeii în Renaștere, București, 2007
115. Lechevalier, Corinne – *Le chic au masculin*, Editura Hachette, Paris, 2003

116. *Le costume en Russie XVIII-e debut du XX-e siècle*, Edition D'Art Aurora, 1983
117. Lévi-Strauss, Claude – *Gândirea sălbatică*, Editura Științifică, București, 1970
118. Lupescu, Mihai - *Din bucătăria țaranului român*, Editura Paideia, București, 2000
119. Malenberg, Bertil – *Signes et Symboles*, Editura Gallimard, Paris, 1977
120. Marchaud, Stephane – *Războaiele luxului*, Editura Corint, București, 2002
121. *Mariages*, Musée Galliera, Musée de la Mode de la Ville de Paris, Editions Assouline, Paris, 1999
122. Marian, Simion Florea – *Sărbătorile la români*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994
123. Marian, Simion Florea – *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*, Editura Grai și Suflet – Cultura națională, București, 1995
124. Marienescu, Marian Atanasie – *Cultul păgân și creștin - sărbătorile și datinile romane vechi*, Editura Saeculum I.O., București 2005
125. Mauss, Marcel – *Eseu despre dar*, Editura Polirom, Iași, 1997
126. Mauss, Marcel – *Manual de etnografie*, Institutul European, Colecția Universitaria, Iași, 2003
127. Maté, Gavril – *Universul kitsch-ului – o prolemă de estetică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985
128. McDowell, Colin – *Jean Paul Gaultier*, Editura Cassel Paperbacks, London, 2000
129. Melchior-Bonnet, Sabine; Salles, Catherine – *Histoire du Mariage*, Éditions de La Martinière, Paris, 2001
130. Michel, A. – *Sociologie de la famille et du mariage*, Editura PUF, colecția „Le sociologie”, 1986
131. Mitrofan, Iolanda – *Cuplul conjugal. Armonie și dizarmonie*, Editura Științifică și Enciclopedică. București, 1989
132. Mitrofan, Nicolae – *Dragostea și căsătoria*, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1984
133. Moles, Abraham – *Psihologia kitsch-ului*, Editura Meridiane, București, 1980
134. Monneyron, F. – *La sociologie de la mode*, Edition P.U.F., Paris, 2006
135. Nanu, Adina – *Artă Stil Costum*, Editura Meridiane, București, 1980
136. Nanu, Adina – *Arta pe om. Look-ul și înțelesul semnelor vestimentare*, Editura Compania, București, 2001
137. Nanu, Adina și Buta, Ovidiu – *Bărbatul și moda*, Editura Polirom, București, 2009
138. Neret, Gilles – *1001 Dessous – A History of lingerie*, Editura Taschen, 1998

139. Nicolescu, Corina – *Istoria costumului de curte în Țările Române*, sec. XIV-XVIII, Editura Științifică, București, 1970
140. Noica, Constantin – *Nunta la români. Antologie din poezia ceremonialului de nuntă*, Editura Minerva, București 1997
141. Nagy, Jeno – *Portul maghiar din Trascău*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958
142. Pamfilie, Tudor – *Cerul și podoabele lui*, București 1913
143. Pamfilie, Tudor – *Industria casnică la români*, Librăriile Socec, București, 1910
144. Pavelescu, Amalia – *Poezia de ritual și ceremonial din Mărginimea Sibiului*, Editura Paideia, București, 2001
145. Petcu, Dionisie - *Conceptul de etnic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
146. Pop, Mihai – *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, București, 1999
147. Popescu, Ion Apostol – *Orații de nuntă. Colăcării, cântece și strigături culese de pe Valea Someșului*, Editura Minerva, București, 1979
148. Popescu, M., (coordonator) – *Dicționar de artă*, Editura Meridiane, București, 1995
149. Proudhon, P.J. – *Principiul artei și destinația ei socială*, Editura Meridiane, București, 1987
150. Renaut, Alain – *Era individului*, Editura Institutului European, Iași, 1998
151. Nicodim, Irina – *Ghidul sărbătorilor românești*, Editura Humanitas, Buurești, 1998
152. Pamfilie, Tudor – *Sărbătorile la români*, Editura Saeculum, 1997
153. Pavelescu, Amalia – *Poezia de ritual și de ceremonial din Mărginimea Sibiului*, Editura Paideea – Colecția Științe Sociale, București, 2001
154. Popescu, Ioana – *Foloasele privirii*, Editura Paideia, București, 2002
155. Rose, P. – *Mariages victoriens*, trad. D. Febvre, Albin Michael, 1988
156. Săceanu, Amza – *Conexiuni teatrale*, Editura Meridiane, București, 1981
157. Secoșanu, Elena; Petrescu, Paul – *Portul popular de sărbătoare din România*, Editura Meridiane, 1984
158. Sevastos, Elena D.O. – *Literatură populară, volumul I, Cântece moldovenești – Nunta la români*, Editura Minerva, București, 1990
159. Slătineanu, Barbu – *Studii de artă populară*, Editura Minerva, București, 1972
160. Stoica, Georgeta – *Podoabe populare românești*, Editura Meridiane, București 1976

161. Stoica, Georgeta; Ilie, Rada – *Tradiții și obiceiuri din Județul Olt*, Editura Mega, 2007
162. Suci, Alexandru – *Nevoia actuală de ceremonial și ritual*, Editura Lux Libris, Brașov, 1998
163. Șeuleanu, Ion – *Poezia populară de nuntă*, Editura Minerva, București, 1985
164. Tămaș, Mircea A. – *A lumii mireasă*, Editura Rose-Cross Books, 2003
165. *Tradiții maramureșene*, Casa Regională a Creației Populare, regiunea Maramureș, 1967
166. Vartan, Nicolae Valentin – *Imaginea de sine*, Editura Polirom, 1999
167. Vasile, Danion – *Cartea nunții*, Editura Egumenița, Galați, 2004
168. Văduva, Ofelia – *Magia darului*, Editura Enciclopedică, București, 1977
169. Văduva, Ofelia – *Pași spre sacru*, Editura Enciclopedică, București, 1996
170. Veleşcu Hodoroabă, Maria – *Frumosul natural și frumusețea umană*, Editura Timpul, Iași, 2002
171. Vlăduțiu, Ion – *Etnografia românească*, Editura Științifică, București, 1973
172. Voronca, Elena Niculiță – *Datinile și credințele poporului Român*, vol. 1-2, Editura Polirom, Iași, 1998
173. Vrabie, Gheorghe – *Folclorul*, Editura Academiei, București, 1970
174. Vuia, Romulus – *Portul popular al Pădurenilor*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958
175. Vulcănescu, Romulus – *Mitologie română*, Editura Eminescu, București, 1987
176. Vulcănescu, Romulus – *Dicționar de etnologie*, Editura Albatros, București, 1979
177. Vulcănescu, Mircea – *Dimensiunea românească a existenței*, Editura Fundației culturale române, București, 1991
178. Wald, Henri – *Homo semnificans*, Editura Enciclopedică Română, București, 1970
179. Woauet, Dominique; Lazarte, Marion – *Moda*, Editura Corint, București, 2004

Periodice:

1. Alexiu, Mara, „Istoria unei colecții”, Dialog Textil, decembrie 1997, pag. 35
2. *BOOK MODA SPOSA* - International Edition, nr. 6,7,8,17,19,21
3. *CARLO PIGNATELLI UOMO*, Edizioni 2007
4. *ELLE* Mariaj, nr. 7,8 - 2010, 2011
5. Faur, Sanda, „Etre styliste de mode” - „La Femme dans la cooperation”, pag.15
6. *MIREASA* Revista Mireselor și a Mirilor - nr. 2, 2011

7. *L'OFFICIEL*, Special Mariage, supliment al revistei L'Officiel, nr. 921
8. *SPOSABELLA...* ed e gia festa!, nr. 77
9. *SPOSA VOGUE* - Edizioni Conde Nast - nr. 102, 103, 104, 105

Bibliografie web:

1. <http://www.aisledash.com/2010/11/16/royal-wedding-dresses-princess-diana-kate-middleton/>
2. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-13207649>
3. <http://www.diasomogyi.comlu.com/>
3. <http://www.epiphany-boutique.com>
4. <http://www.eventsbyheatherham.blogspot.com>
5. http://www.fashion-era.com/royal_clothes.htm
6. <http://fashion.telegraph.co.uk/columns/hilary-alexander/TMG8466350/How-will-Kate-Middletons-dress-measure-up-to-history.html>
7. <http://fashion.telegraph.co.uk/columns/hilary-alexander/TMG8466350/How-will-Kate-Middletons-dress-measure-up-to-history.html>
8. <http://www.michelleelaineweddings.com>
9. <http://newsfeed.time.com/2011/04/28/here-comes-the-bride-top-11-memorable-wedding-gowns/>
10. <http://www.newspowweddings.blogspot.com>
11. <http://nickverreos.blogspot.com/2011/04/royal-wedding-gowns-look-back-through.html>
12. <http://www.onewed.com/wedding-dresses/>
13. <http://www.scribd.com/doc/54078611/The-Archaeology-of-Royal-Weddings>
14. <http://www.style.com>
14. <http://www.vogue.com/vogue-daily/article/hamishsphere-a-vogue-history-of-royal-wedding-dresses/#/gallery/history-of-royal-weddings/1>
15. <http://www.vogue.co.uk/news/2011/04/28/royal-wedding-dresses-from-history---queen-victoria-princess-margaret-princess-alexandra/gallery>
16. <http://www.vogue.co.uk/spy/celebrity-photos/2011/04/12/iconic-wedding-dresses/gallery>
17. <http://www.vintageconnection.net/AndTheBrideWore.htm>
18. <http://www.weddedaway.com/category/wedding-dress-fashion/>

19. <http://www.weddingdresses.com>
20. <http://www.weddingplanninginstitute.com>
21. <http://www.weddingtipster.wordpress.com>
22. <http://wendylady2.livejournal.com/98683.html?thread=2669691>
23. <http://www.wornthrough.com/2011/04/14/from-the-aisle-to-the-archive-british-royal-wedding-dresses>